

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Զ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վիկտորյա Հարությունյան/Ա.Ա.Հ./

Արձանագրություն N° 3

«27» սեպտեմբերի 2022_թ.

ԷԻԿ/մ 034, Հանրային կառավարման մեթոդաբանություն **ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ**

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝

041301.00.7 Կառավարում

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

041301.17.7 Հանրային կառավարում

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

կառավարման մագիստրոս

/բակլավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

Առկա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

2-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝

Լիլիթ Գալստյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/նեթ՝ **lilit.galstyan@inbox.ru**

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	4
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	4
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	5
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	6
8.	Դասավանդման մեթոդներ	7
9.	Ուսումնառության մեթոդները	7
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	8
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ	8
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ	12
	12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	13
	12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ	14
	12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	17
	12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	17
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում	23
14.	Գնահատում	24
	14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում	24
	14.2. Հարցաշար	24
	14.3. Գնահատման չափանիշներ	25
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ	31

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Հանրային կառավարման մեթոդաբանություն» դասընթացը կարևորվում է կառավարման բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 041301.17.7 կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է՝

- Հանրային կառավարման մեթոդաբանության զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- Կառավարման չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- Հանրային կառավարման մեթոդաբանության օրինաչափությունների համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձևավորում ուսանողների կողմից:
- Ձեռք բերված տեսական գիտելիքները վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Սովորեցնել հանրային կառավարման մեթոդաբանության տեսական հիմքերը:
- Բացատրել օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել գիտական հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել հանրային կառավարման մեթոդաբանության առանձնահատկությունները համաշխարհայնացման համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

«Հանրային կառավարման մեթոդաբանություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների բակալավրում ձեռք գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները.

«Հանրային կառավարման մեթոդաբանություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Իմանա հանրային կառավարման մեթոդաբանության տեսական հիմունքները,
2. Իմանա ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա ..... չափանիշների .....
6. կարողանա ..... շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Րնդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

- ԳԿ1** վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
- ԳԿ4** մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
- ԳԿ9** խնդիրների լուծում,
- ԳԿ10** որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

- ՀԳԿ1** գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
- ՀԳԿ2** հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
- ՀԳԿ3** սովորելու ունակություն,
- ՀԳԿ8** ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

- ԱԿ2** հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
- ԱԿ4** ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
- ԱԿ6** կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
- ԱԿ11** տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
- ԱԿ14** տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Հանրային կառավարման մեթոդներ» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և մակրո ու միկրո տնտեսագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/120 ժամ	

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	28	
Գործնական աշխատանք	12	
Մեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	80	
Ընդամենը	120	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Հանրագումարային քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել էլույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդալուծիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կրթ սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Լախագծերի մեթոդ** – ուսումնաձանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգաթղթի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

(ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:

- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Ձեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցագրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝**⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր....

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝**⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում....

---

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարամունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հանրային կառավարման էությունը և համակարգը	6		2		16
2.	Հանրային կառավարման մեթոդաբանության էությունը և առարկան	6		2		18
3.	Հանրային կառավարման մեթոդաբանական տարրերը	6		4		16
4.	Հանրային կառավարման համակարգի բարեփոխումների հիմնական ուղիները	6		2		14
5.	Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում	4		2		16
ԸՆԴԱՄԵՆԸ 120		20		28		12

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	ՀՀ Սահմանադրություն	2015
2.	Համայնքային ծառայություն Սիրավական ակտերի ժողովածու, Եր.	2007
3.	Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ	2002
4.	Атаманчук Г. В. Управление: сущность, ценность, эффективность. — М.: Академический проект	2006
5.	Государственная политика и управление. Под ред. Л. В. Сморгунова. Ч.1. М.: Росспэн	2008
6.	Claessen H. J. M. State // Encyclopedia of Cultural Anthropology. Vol. IV. New York	2010

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

7.	Iston David, Political systems, N. Y.	1992
8.	Lipset Samuel, Political man, Oxford.	1985
9.	Wilson, "The Study of Administration," Political Science Quarterly reprinted in Frederic	June 1887
10.	World Bank, Governance: The World Bank's Experience (Washington D.C.: The World Bank)	1994
11.	UNDP, 2003. «Promoting effective governance to meet the challenges» [online]. United Nations Development Programme: Public Administration and Civil Service Management Reform. Available from: [http://www.undp.org/governance/public.htm].	2003
12.	Habermas J., The Structural Transformation of The Public Sphere, Cambridge: Mit Press	2008
13.	Hughes, Owen E., Public Management and Administration: An Introduction, 3rd ed., Palgrave Macmillan	2003
14.	Munck G. L., Left C. S., Models of Transitions and Democratisation. South America and Eastern Europe in Comparative Perspective.-Comparative Politics, vol. 29, №1.	1997
15.	Sartori G., The Theory of Democratization in Latin America. Comparative Politics,	1990, v. 23/1.

Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)

1.		
2.		

Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)

1.	https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-6210.2011.02433.x	
2.	https://www.jstor.org/stable/977045	
3.	https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00922013.1984.9942357?journalCode=vztp20	
4.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Հանրային կառավարման էությունը և	Հանրային կառավարման էություն	6	ՀՀ Սահմանադրություն Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ,

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, որ.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	համակարգը	նր Հանրային կառավարման համակարգը Արդի ժամանակի հանրային կառավարման հարացույցը:		Երևան, Տնտեսագետ Атаманчук Г. В. Управление: сущность, ценность, эффективность. — М.: Академический проект
2.	Հանրային կառավարման մեթոդաբանության էությունը և առարկան	Հանրային կառավարման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները Հանրային կառավարման հնարավորություններ ի սահմանների հաստատումը Հանրային կառավարման մակարդակները և ձևերը Ներկայացուցչական շահերը հանրային կառավարման համակարգում:	6	Hughes, Owen E., Public Management and Administration: An Introduction, 3rd ed., Palgrave Macmillan Munck G. L., Left C. S., Models of Transitions and Democratisation. South America and Eastern Europe in Comparative Perspective.- Comparative Politics, vol. 29, №1. World Bank, Governance: The World Bank’s Experience (Washington D.C.: The World Bank) Iston David, Political systems,N. Y.
3.	Հանրային կառավարման մեթոդաբանական տարրերը	Հանրային կառավարման սուբյեկտները և օբյեկտները Հանրային կառավարման նպատակները և խնդիրներ	6	Государственная политика и управление. Под ред. Л. В. Моргунова. Ч.1. М.: Оспин Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ Iston David, Political systems, N. Y. UNDP, 2003. «“Promoting effective governance to meet the challenges” [online]. United Nations Development Programme: Public Administration and Civil Service Management Reform. Available from:

		<p>Հանրային կառավարման ներքին և հիմնական գործառնությունները</p> <p>Հանրային կառավարման սկզբունքները</p> <p>Հանրային կառավարման մեթոդները:</p>		<p>[http://www.undp.org/governance/public.htm].</p>
4.	<p>Հանրային կառավարման համակարգի բարեփոխումների հիմնական ուղիները</p>	<p>Հանրային կառավարման գործունեության արդյունքների գնահատման ցուցանիշները</p> <p>Հանրային կառավարման համակարգի կառուցվածքային և գործառնության բարեփոխումները</p> <p>Տարածքային կառավարման բարեփոխման ուղիները</p> <p>Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղիները:</p>	6	<p>Համայնքային ծառայություն իրավական ակտերի ժողովածու, Եր. Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ</p> <p>Iston David, Political systems, N. Y.</p> <p>Wilson, “The Study of Administration,” Political Science Quarterly reprinted in Frederic</p> <p>https://www.jstor.org/stable/977045</p> <p>https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00922013.1984.9942357?journalCode=vztp20</p>
5.	<p>Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում</p>	<p>Պետական կառավարման արդյունավետության</p>	4	<p>Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ</p> <p>World Bank, Governance: The World Bank’s Experience (Washington</p>

	<p>գնահատման հիմնական ցուցանիշները Պետական կառավարման արդյունավետությունը մակրոմակարդակում Պետական կառավարման արդյունավետությունը միկրոմակարդակում Մեթոդաբանության ազդեցությունը հանրային կառավարման արդյունավետության մակարդակի վրա:</p>		<p>D.C.: The World Bank Lipset Samuel, Political man, Oxford. Iston David, Political systems, N. Y. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-6210.2011.02433.x</p>
--	---	--	---

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Հանրային կառավարման էությունը և համակարգը	Հանրային կառավարման էությունը Հանրային կառավարման համակարգը Արդի ժամանակի հանրային կառավարման հարացույցը:	2	Բանավոր ստուգում	ՀՀ Սահմանադրություն Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ Атаманчук Г. В. Управление: сущность, ценность, эффективность. — М.: Академический проект

¹⁰ Հստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Հանրային կառավարման մեթոդաբանության էությունը և առարկան	Հանրային կառավարման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները Հանրային կառավարման հնարավորությունների սահմանների հաստատումը Հանրային կառավարման մակարդակները և ձևերը Ներկայացուցչական շահերը հանրային կառավարման համակարգում:	2	Բանավոր ստուգում	Hughes, Owen E., Public Management and Administration: An Introduction, 3rd ed., Palgrave Macmillan Munck G. L., Left C. S., Models of Transitions and Democratisation. South America and Eastern Europe in Comparative Perspective.-Comparative Politics, vol. 29, №1. World Bank, Governance: The World Bank's Experience (Washington D.C.: The World Bank) Iston David, Political systems,N. Y.
3.	Հանրային կառավարման մեթոդաբանական տարրերը	Հանրային կառավարման սուբյեկտները և օբյեկտները Հանրային կառավարման նպատակները և խնդիրներ Հանրային կառավարման ներքին և հիմնական գործառույթները Հանրային կառավարման սկզբունքները Հանրային կառավարման մեթոդները:	4	Գրավոր ստուգում	Государственная политика и управление. Под ред. Л. В. Сморгунова. Ч.1. М.: Росспэн Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ Iston David, Political systems, N. Y. UNDP, 2003. «Promoting effective governance to meet the challenges» [online]. United Nations Development Programme: Public Administration and Civil Service Management Reform. Available from: [http://www.undp.org/governance/public.htm].
4.	Հանրային կառավարման համակարգի բարեփոխումների հիմնական ուղիները	Հանրային կառավարման գործունեության արդյունքների գնահատման ցուցանիշները Հանրային կառավարման համակարգի կառուցվածքային և գործառութային	2	Բանավոր ստուգում	Համայնքային ծառայություն իրավական ակտերի ժողովածու, Եր. Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ Iston David, Political systems, N. Y. Wilson, “The Study of Administration,” Political Science Quarterly reprinted in Frederic https://www.jstor.org/stable/977045

		բարեփոխումները Տարածքային կառավարման բարեփոխման ուղիները Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղիները:			https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00922013.1984.9942357?journalCode=vztp20
5.	Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում	Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատման հիմնական ցուցանիշները Պետական կառավարման արդյունավետությունը մակրոմակարդակում Պետական կառավարման արդյունավետությունը միկրոմակարդակում Մեթոդաբանության ազդեցությունը հանրային կառավարման արդյունավետության մակարդակի վրա:	2	Գրավոր ստուգում	Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ World Bank, Governance: The World Bank's Experience (Washington D.C.: The World Bank Lipset Samuel, Political man, Oxford. Iston David, Political systems, N. Y. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-6210.2011.02433.x

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹¹
-----	------	-----------------------	-----------	--------------	-----------------------------

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման ժամկետները	Մտուցման ձևը	Գրականություն ¹³
1.	Հանրային կառավարման էությունը և համակարգը	Հանրային կառավարման էությունը Հանրային կառավարման համակարգը Արդի ժամանակի հանրային կառավարման հարացույցը:	Ինքնուրույն մշակումներ թեմայի շուրջ	1-3 շաբաթ	Բանավոր ստուգում	ՀՀ Սահմանադրություն Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տեսեսագետ Атаманчук Г. В. Управление: сущность, ценность, эффективность. — М.: Академический проект

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	<p>Հանրային կառավարման մեթոդաբանության էությունը և առարկան</p>	<p>Հանրային կառավարման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները</p> <p>Հանրային կառավարման հնարավորությունների սահմանների հաստատումը</p> <p>Հանրային կառավարման մակարդակները և ձևերը</p> <p>Ներկայացուցչական շահերը հանրային կառավարման համակարգում:</p>	<p>Ինքնուրույն մշակումներ թեմայի շուրջ</p>	<p>4-6 շաբաթ</p>	<p>Բանավոր ստուգում</p>	<p>Hughes, Owen E., Public Management and Administration: An Introduction, 3rd ed., Palgrave Macmillan</p> <p>Munck G. L., Left C. S., Models of Transitions and Democratisation. South America and Eastern Europe in Comparative Perspective.-Comparative Politics, vol. 29, №1.</p> <p>World Bank, Governance: The World Bank's Experience (Washington D.C.: The World Bank)</p> <p>Iston David, Political systems,N. Y.</p>
----	--	--	--	------------------	-------------------------	--

3.	<p>Հանրային կառավարման մեթոդաբանական տարրերը</p>	<p>Հանրային կառավարման սուբյեկտները և օբյեկտները</p> <p>Հանրային կառավարման նպատակները և խնդիրներ</p> <p>Հանրային կառավարման ներքին և հիմնական գործառույթները</p> <p>Հանրային կառավարման սկզբունքները</p> <p>Հանրային կառավարման մեթոդները:</p>	<p>Ինքնուրույն մշակումներ թեմայի շուրջ</p>	<p>7-9 շաբաթ</p>	<p>Գրավոր ստուգում</p>	<p>Государственная политика и управление. Под ред. Л. В. Сморгунова. Ч.1. М.: Росспэн</p> <p>Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ</p> <p>Iston David, Political systems, N. Y.</p> <p>UNDP, 2003. «“Promoting effective governance to meet the challenges” [online]. United Nations Development Programme: Public Administration and Civil Service Management Reform. Available from: [http://www.undp.org/governance/public.htm].</p>
----	--	---	--	------------------	------------------------	---

4	<p>Հանրային կառավարման համակարգի բարեփոխումների հիմնական ուղիները</p>	<p>Հանրային կառավարման գործունեության արդյունքների գնահատման ցուցանիշները</p> <p>Հանրային կառավարման համակարգի կառուցվածքային և գործառնության բարեփոխումները</p> <p>Տարածքային կառավարման բարեփոխման ուղիները</p> <p>Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղիները:</p>	<p>Ինքնուրույն մշակումներ թեմայի շուրջ</p>	<p>10-11 շաբաթ</p>	<p>Բանավոր ստուգում</p>	<p>Համայնքային ծառայություն իրավական ակտերի ժողովածու, Եր.</p> <p>Մենեջմենթ, Յու. Ս. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ</p> <p>Iston David, Political systems, N. Y.</p> <p>Wilson, “The Study of Administration,” Political Science Quarterly reprinted in Frederic</p> <p>https://www.jstor.org/stable/977045</p> <p>https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00922013.1984.9942357?journalCode=vztp20</p>
---	---	---	--	--------------------	-------------------------	--

5	<p>Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում</p>	<p>Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատման հիմնական ցուցանիշները</p> <p>Պետական կառավարման արդյունավետությունը մակրոմակարդակում</p> <p>Պետական կառավարման արդյունավետությունը միկրոմակարդակում</p> <p>Մեթոդաբանության ազդեցությունը հանրային կառավարման արդյունավետության մակարդակի վրա:</p>	<p>Ինքնուրույն մշակումներ թեմայի շուրջ</p>	<p>12-14 շաբաթ</p>	<p>Գրավոր ստուգում</p>	<p>Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ</p> <p>World Bank, Governance: The World Bank's Experience (Washington D.C.: The World Bank</p> <p>Lipset Samuel, Political man, Oxford.</p> <p>Iston David, Political systems,N. Y.</p> <p>https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-6210.2011.02433.x</p>
---	---	---	--	--------------------	------------------------	--

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը 40 միավոր:
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (առկա ուսուցման համակարգում ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, հեռակա ուսուցմա համակարգում՝ քննություն և ստուգարք՝ առավելագույնը 40 միավոր):
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

---

¹⁵«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

«Հանրային կառավարման մեթոդաբանություն»

1. Հանրային կառավարման էություն
2. Հանրային կառավարման համակարգը
3. Արդի ժամանակի հանրային կառավարման հարացույցը
4. Հանրային կառավարման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները
5. Հանրային կառավարման հնարավորությունների սահմանների հաստատումը
6. Հանրային կառավարման մակարդակները և ձևերը
7. Ներկայացուցչական շահերը հանրային կառավարման համակարգում
8. Հանրային կառավարման սուբյեկտները և օբյեկտները
9. Հանրային կառավարման նպատակները և խնդիրներ
10. Հանրային կառավարման ներքին և հիմնական գործառույթները
11. Հանրային կառավարման սկզբունքները
12. Հանրային կառավարման մեթոդները
13. Հանրային կառավարման գործունեության արդյունքների գնահատման ցուցանիշները
14. Հանրային կառավարման համակարգի կառուցվածքային և գործառութային բարեփոխումները
15. Տարածքային կառավարման բարեփոխման ուղիները
16. Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղիները
17. Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատման հիմնական ցուցանիշները
18. Պետական կառավարման արդյունավետությունը մակրոմակարդակում
19. Պետական կառավարման արդյունավետությունը միկրոմակարդակում
20. Մեթոդաբանության ազդեցությունը հանրային կառավարման արդյունավետության մակարդակի վրա:

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

▪ **Ընդգրկված թեմաները.**

1. Հանրային կառավարման էություն
2. Հանրային կառավարման համակարգը
3. Արդի ժամանակի հանրային կառավարման հարացույցը
4. Հանրային կառավարման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները
5. Հանրային կառավարման հնարավորությունների սահմանների հաստատումը
6. Հանրային կառավարման մակարդակները և ձևերը
7. Ներկայացուցչական շահերը հանրային կառավարման համակարգում
8. Հանրային կառավարման սուբյեկտները և օբյեկտները
9. Հանրային կառավարման նպատակները և խնդիրներ
10. Հանրային կառավարման ներքին և հիմնական գործառույթները

▪ **Ընդգրկված հարցեր.**

- Հանրային կառավարման էությունը
- Հանրային կառավարման համակարգը
- Արդի ժամանակի հանրային կառավարման հարացույցը:
- Հանրային կառավարման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները
- Հանրային կառավարման հնարավորությունների սահմանների հաստատումը
- Հանրային կառավարման մակարդակները և ձևերը
- Ներկայացուցչական շահերը հանրային կառավարման համակարգում:

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

▪ **Ընդգրկվող թեմաները.**

11. Հանրային կառավարման սկզբունքները
12. Հանրային կառավարման մեթոդները
13. Հանրային կառավարման գործունեության արդյունքների գնահատման ցուցանիշները
14. Հանրային կառավարման համակարգի կառուցվածքային և գործառնության բարեփոխումները
15. Տարածքային կառավարման բարեփոխման ուղիները
16. Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղիները
17. Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատման հիմնական ցուցանիշները
18. Պետական կառավարման արդյունավետությունը մակրոմակարդակում
19. Պետական կառավարման արդյունավետությունը միկրոմակարդակում
20. Մեթոդաբանության ազդեցությունը հանրային կառավարման արդյունավետության մակարդակի վրա:

▪ **Ընդգրկված հարցեր.**

- Հանրային կառավարման սուբյեկտները և օբյեկտները
- Հանրային կառավարման նպատակները և խնդիրներ
- Հանրային կառավարման ներքին և հիմնական գործառնությունները
- Հանրային կառավարման սկզբունքները
- Հանրային կառավարման մեթոդները:
- Հանրային կառավարման գործունեության արդյունքների գնահատման ցուցանիշները
- Հանրային կառավարման համակարգի կառուցվածքային և գործառնության բարեփոխումները
- Տարածքային կառավարման բարեփոխման ուղիները
- Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղիները:
- Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատման հիմնական ցուցանիշները
- Պետական կառավարման արդյունավետությունը մակրոմակարդակում
- Պետական կառավարման արդյունավետությունը միկրոմակարդակում

—Մեթոդաբանության ազդեցությունը հանրային կառավարման արդյունավետության մակարդակի վրա:

14.4. Գնահատման չափանիշները¹⁶.

- Տեսական գիտելիքները՝ առավելագույնը 20 միավոր:
- Մեմինար պարապմունքները՝ առավելագույնը 20 միավոր:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ առավելագույնը 20 միավոր:

---

¹⁶ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	041301.00.7 Կառավարում <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր`	041301.17.7, Հանրային կառավարում <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան`	կառավարման մագիստրատուրա <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԷԻԿ/մ -034-Հանրային կառավարման մեթոդաբանություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	80	Դասախոսություն	28
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	12
	Ինքնուրույն	80		
Ընդամենը	120			
Ստուգման ձևը	Քննություն, ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է՝ ուսուցանել հանրային կառավարման համակարգը և նրա էությունը: Հանրային կառավարման գործընթացում հիմք ընդունելով կառավարման մեթոդաբանությունը՝ ուսումնասիրել մեթոդաբանական տարրերը և դրանց համատեղ ազդեցությունը համակարգի բարեփոխումների ուղիների վրա:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Հանրային կառավարման էություն • Հանրային կառավարման համակարգը • Արդի ժամանակի հանրային կառավարման հարացույցը • Հանրային կառավարման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները • Հանրային կառավարման հնարավորությունների սահմանների հաստատումը • Հանրային կառավարման մակարդակները և ձևերը • Ներկայացուցչական շահերը հանրային կառավարման համակարգում 			

- Հանրային կառավարման սուբյեկտները և օբյեկտները
- Հանրային կառավարման նպատակները և խնդիրներ
- Հանրային կառավարման ներքին և հիմնական գործառնությունները
- Հանրային կառավարման սկզբունքները
- Հանրային կառավարման մեթոդները
- Հանրային կառավարման գործունեության արդյունքների գնահատման ցուցանիշները
- Հանրային կառավարման համակարգի կառուցվածքային և գործառնության բարեփոխումները

Տարածքային կառավարման բարեփոխման ուղիները

- Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղիները
- Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատման հիմնական ցուցանիշները
- Պետական կառավարման արդյունավետությունը մակրոմակարդակում
- Պետական կառավարման արդյունավետությունը միկրոմակարդակում
- Մեթոդաբանության ազդեցությունը հանրային կառավարման արդյունավետության մակարդակի վրա:

Հմտություն

- Առանցքային տնտեսական գործընթացների վերաբերյալ անալիտիկ վերլուծություն կատարելու ունակություններ
- Հանրային կառավարման մեթոդաբանության առանձնահատկությունները տարբերակելու հմտություններ
- սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ
- գիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ
- մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ
- համակարգչային տարրական հմտություններ
- տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման ունակություն, տեղեկություն կառավարելու հմտություններ
- օգտագործված գրականության և աղբյուրների մատենագիտական նկարագրության հմտություններ:
- միջանձնային գործնական հմտություններ

Կարողունակություն

- Հանրային կառավարման և տնտեսական առանցքային իրադարձությունները հասկանալու համար տեսական գիտելիքների կիրառում
- տիրապետել պետկառավարման արդյունավետության առանձնահատկություններին
- ստացած գիտելիքների միջոցով համաշխարհային նորագույն

	<p>տնտեսական զարգացումները հասկանալու կարողություն</p> <ul style="list-style-type: none"> • հասարակական կյանքի վրա համաշխարհային գործընթացների ազդեցությունը հասկանալու կարողություն • մասնագիտորեն ընկալել ժամանակակից աշխարհի սոցիալական, մշակութային, տնտեսական և քաղաքական զարգացման պայմանները, պատմական զարգացման կայուն միտումները • անալիտիկ վերլուծության միջոցով առանցքային տնտեսական գործընթացների վերաբերյալ կատարել եզրահանգումներ • տեսական գիտելիքներն օգտագործել գործնական խնդիրներ լուծելու համար • տարբերակել տնտեսական գործընթացների առանձնահատկությունները • փոփոխվող սոցիալական իրականության և գիտության զարգացման ժամանակակից պայմաններում վերագնահատել կուտակված փորձն ու վերլուծել իր հնարավորությունները: • օգտագործելով նորագույն կրթական տեխնոլոգիաները ձեռք բերել նոր գիտելիքներ: • պետական լեզվով հաղորդակցվելու կարողություն • տրամաբանորեն ճիշտ ձևակերպել գրավոր և բանավոր խոսքը, գիտական հիմունքներով կազմակերպել իր աշխատանքը • երկու օտար լեզվով հաղորդակցվելու կարողություն • միջմշակութային տարբերությունները և բազմազանությունները ընկալելու կարողություն • բարոյական պատասխանատվության կարողություն • թիմային աշխատանքի և համատեղ խնդիրներ լուծելու կարողություն • քննադատության և ինքնաքննադատության կարողություն • կազմակերպչական կարողություն • որոշումներ կայացնելու կարողություն • իր դիրքորոշումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություններ:
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1. Հանրային կառավարման էությունը և համակարգը</p> <ul style="list-style-type: none"> — Հանրային կառավարման էությունը — Հանրային կառավարման համակարգը — Արդի ժամանակի հանրային կառավարման հարացույցը: <p>Թեմա 2. Հանրային կառավարման մեթոդաբանության էությունը և առարկան</p> <ul style="list-style-type: none"> — Հանրային կառավարման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները — Հանրային կառավարման հնարավորությունների սահմանների հաստատումը — Հանրային կառավարման մակարդակները և ձևերը

	<p>— Ներկայացուցչական շահերը հանրային կառավարման համակարգում:</p> <p>Թեմա 3. Հանրային կառավարման մեթոդաբանական տարրերը</p> <p>— Հանրային կառավարման սուբյեկտները և օբյեկտները</p> <p>— Հանրային կառավարման նպատակները և խնդիրներ</p> <p>— Հանրային կառավարման ներքին և հիմնական գործառույթները</p> <p>— Հանրային կառավարման սկզբունքները</p> <p>— Հանրային կառավարման մեթոդները:</p> <p>Թեմա 4. Հանրային կառավարման համակարգի բարեփոխումների հիմնական ուղիները</p> <p>— Հանրային կառավարման գործունեության արդյունքների գնահատման ցուցանիշները</p> <p>— Հանրային կառավարման համակարգի կառուցվածքային և գործառույթային բարեփոխումները</p> <p>— Տարածքային կառավարման բարեփոխման ուղիները</p> <p>— Տեղական ինքնակառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղիները:</p> <p>Թեմա 5. Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատում</p> <p>— Պետական կառավարման արդյունավետության գնահատման հիմնական ցուցանիշները</p> <p>— Պետական կառավարման արդյունավետությունը մակրոմակարդակում</p> <p>— Պետական կառավարման արդյունավետությունը միկրոմակարդակում</p> <p>— Մեթոդաբանության ազդեցությունը հանրային կառավարման արդյունավետության մակարդակի վրա:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Գնահատումն իրականացվում է «ՎՊՀ ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ»-ին համապատասխան:</p> <p>https://new.vsu.am/karg/2023/usanoxneri%20giteliqneri%20stugman.pdf</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>ՀՀ Սահմանադրություն</p>
	<p>Համայնքային ծառայություն Սիրավական ակտերի ժողովածու, Եր. Մենեջմենթ, Յու. Մ. Սուվարյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, Երևան, Տնտեսագետ</p> <p>Атаманчук Г. В. Управление: сущность, ценность, эффективность. — М.: Академический проект</p> <p>Государственная политика и управление. Под ред. Л. В. Сморгунова. Ч.1. М.: Росспэн</p> <p>Claessen H. J. M. State // Encyclopedia of Cultural Anthropology. Vol. IV. New York</p> <p>Iston David, Political systems, N. Y.</p> <p>Lipset Samuel, Political man, Oxford.</p> <p>Wilson, "The Study of Administration," Political Science Quarterly</p>

	reprinted in Frederic
	World Bank, Governance: The World Bank's Experience (Washington D.C.: The World Bank)
	UNDP, 2003. «Promoting effective governance to meet the challenges» [online]. United Nations Development Programme: Public Administration and Civil Service Management Reform. Available from: [http://www.undp.org/governance/public.htm].
	Habermas J., The Structural Transformation of The Public Sphere, Cambridg: Mit Press
	Hughes, Owen E., Public Management and Administration: An Introduction, 3rd ed., Palgrave Macmillan
	Munck G. L., Left C. S., Models of Transitions and Democratisation. South America and Eastern Europe in Comparative Perspective. -Comparative Politics, vol. 29, №1.
	Sartori G., The Theory of Democratization in Latin America. Comparative Politics,
	Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)
	https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-6210.2011.02433.x
	https://www.jstor.org/stable/977045
	https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00922013.1984.9942357?journalCode=vztp20